

[Hartvig Frisch.]

kræftig fremadskridende Udvikling af Folket og det politiske Folkeliv betinger vor Fremtid, og vi tror, at vor nye Statsforfatning kun da vil kunne sikre os en saadan Udvikling, naar den er, og af Folket i det hele anerkendes at være bygget paa en Repræsentation, der i Form og Indhold er et tro Udtryk af den sande Folkefornuft og Folkevilje til enhver given Tidsperiode.“

Mindretallets Betænkning fortsætter med Betragtninger om, hvad der vilde opnaas ved at dele i to Kamre, og det anfører dèr:

„Maatte et af Kamrene ikke saa meget være et Udtryk af Folket i dets Helhed som af enkelte Stænder eller Interesser, vilde det efter vor Formening fra det Øjeblik, det virkelig afgav en Modvægt eller Modstand mod det egentlige Folkekammer, være en Fare for Land og Trone.“

Det er jo ganske interessant, at i denne Mindretalsindstilling fra Bondevennerne i 1849 har man klart udformet den Tanke, at ethvert Forsøg paa at skabe en saadan Modvægt maatte medføre en Fare for den fremadskridende naturlige Udvikling i vort politiske Liv.

Jeg finder ved Gennemgangen af Dattidens Forhandlinger et ganske snurrt Udtryk for Grundtvigs Misbilligelse af det Forslag, som senere blev gennemført. Han siger dèr i en kort Bemærkning:

„...hvad jeg dog ikke vil forbigaa aldeles i Tavshed, man maa da heller ikke gøre den forskrækkelige Bommert, som Udkastet“ — det er det kendte Udkast af Monrad, Regeringens Udkast — „har gjort, at kalde den ene Del Folketinget og den anden Del Landstinget, som om Halvdelen skulde staa uden for Folket“.

Ja, trods Grundtvigs Bemærkning fik vi alligevel et Folketing og et Landsting og har maattet slide dem siden. Bommerten laa jo ikke alene i Ordet, som Grundtvig kun protesterede imod, men blev efter 1866 gjort saa alvorlig i Gerningen, at det kom til at præge hele vort politiske Liv.

Den danske Arbejderbevægelse har fra det første Tidspunkt, den har opstillet et politisk Program, arbejdet paa ganske samme Linie som de gamle Bondevenner og har som sit Ideal for en Forfatning Etkammer-systemet, hvor der ingen Hindring eller Omvej gives med Hensyn til Udtrykket for den sande Folkevilje.

Jeg vil her gerne indskyde en Bemærkning af rent historisk Karakter med Hensyn til hele den Udvikling i det europæiske

Forfatningsliv, der har ført til Delingen i to Kamre. Man gør sig ofte den Forestilling, at det er en Institution, som har dannet sig fornuftmæssigt, idet man af Klogskab har ønsket, at der skulde være to Kamre, som ved Siden af hinanden kunde overveje Tingene. Men saaledes er den historiske Oprindelse aldeles ikke. Vi skal helt tilbage til den engelske Forfatningsudviklings tidlige Dage for at finde Forklaringen. Efter *Magna Charta* var det kun de store Feudalherrer, der mødte til *Parlamentum* med Kongen, men ca. 100 Aar senere indkaldte den engelske Konge til disse Forhandlinger ogsaa Repræsentanter for *the squires*, de smaa Herremænd og Byernes Ledere, og disse Repræsentanter, der nu skulde møde sammen med de store Feudalherrer, følte sig ikke frie over for disse store Herrer, de følte ikke, at de i Forhandlingerne kunde udtrykke sig med tilstrækkelig Frihed, og derfor blev det Statsskik i England, at Herrerne i disse Raad, som senere blev til det engelske Underhus, trak sig tilbage til deres egne Forhandlinger. Dette er Oprindelsen til alt Tokammersystem i hele den europæiske Forfatnings Historie, og man kan vel sige, at man ikke har nogen som helst Grund til at vise særlig Ærefrygt for en Institution, som har udviklet sig ad denne Vej, og hvis Rødder gaar helt tilbage i Feudaltiden.

Jeg vil i Forbindelse hermed gerne sige, at naar man nu i vore Dage diskuterer Spørgsmaalet, sker det jo ofte paa en helt anden Basis end tidligere. Man henpeger nu i vore Dage paa ændrede Forfatninger, moderne Forfatninger i andre Lande. Man henpeger paa, at der rundt om i Verden er skabt noget, der kaldes det korporative Statssystem, og jeg har hørt i denne Sal Tanker fremsat, som aabenbart er bygget over denne Model. Jeg vil i Forbindelse med nogle Ord, Statsministeren sagde i sin Forelæggelsestale — nemlig om Villighed til at forhandle om Forslag, der kunde fremkomme, som sigtede paa at skabe et Organ, der kunde være til saglig Hjælp ved selve Lovgivningsarbejdet —, sige, at en saadan Tanke vil jeg ogsaa gerne gaa ind paa.

Men jeg vil samtidig ganske bestemt fremhæve, at der ikke fra vor Side kan ligge noget som helst Ønske om at skabe noget Organ i vor Forfatning, som kan have en korporativ Karakter. Og jeg vil i Tilknytning hertil sige, at det er meget ofte, man hører de korporative Forfatninger — hvad enten det nu er i Italien eller i Tyskland — omtale, som om det skulde være en Slags Saglighedens Forfatning, hvor de forskellige Erhvervsomraader fik deres rette